

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Навчально-науковий медичний інститут

Кафедра фізичної терапії та ерготерапії

СИЛАБУС

нормативної навчальної дисципліни

**«Обстеження, методи оцінки та контролю при порушенні діяльності
опорно-рухового апарату»**

підготовки бакалавра (на базі ОР молодший спеціаліст)

спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія»

освітньо-професійної програми 227 «Фізична терапія, ерготерапія»

Луцьк – 2020

Силабус навчальної дисципліни підготовки бакалавра, галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» за освітньо-професійною програмою «Фізична терапія, ерготерапія».

Розробник: Сітовський А.М., доцент, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії.

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри фізичної терапії та ерготерапії

протокол № 3 від 16.10.2020 р.

Завідувач кафедри:

О.Я.Андрійчук.

Силабус навчальної дисципліни перезатверджений на засіданні кафедри фізичної терапії та ерготерапії

Протокол № 3 від 30.09.2021 р.

Завідувач кафедри:

(Андрійчук О. Я.)

1. Опис навчальної дисципліни

2. Опис навчальної дисципліни		
Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	22 «Охорона здоров'я», 227 «Фізична терапія, ерготерапія»; освітня програма: 227 «Фізична терапія, ерготерапія»; освітній ступінь: «бакалавр»	Нормативна
		Рік навчання – 2-й
Семестр – 4-й		
Лекції – 14 год.		
Практичні, семінарські		
Лабораторні – 26 год.		
Індивідуальні		
Самостійна робота – 42 год.		
Консультації – 8 год.		
Форма контролю: екзамен		
Кількість годин / кредитів 90/3		
ІНДЗ: немає		
Мова навчання		Українська

2. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові: Сітовський Андрій Миколайович.

Науковий ступінь: кандидат наук з фізичного виховання і спорту.

Вчене звання: доцент.

Посада: доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії.

Контактна інформація: Andrii.Sitovskyi@vnu.edu.ua; 050-887-46-09.

Дні занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>.

3. Опис дисципліни

1. Анотація курсу. Навчальний курс циклу професійно орієнтованих дисциплін спрямований на оволодіння студентами спеціальними знаннями, методичними прийомами та практичними навиками застосування методів оцінки та контролю функціонального стану у комплексному процесі відновлення здоров'я, фізичного стану та працездатності хворих і інвалідів з захворюваннями й травми опорно-рухового апарату. Узагальнюючи наукові і практичні дані, дисципліна розкриває суть завдань, які необхідно вирішувати в процесі організації і проведення фізичної терапії з даним контингентом, обґрунтовує ефективні методи реалізації цих завдань.

2. Пререквізити. Для вивчення курсу студенти повинні володіти базовими знаннями з нормальної анатомії людини (за професійним спрямуванням); нормальної фізіології людини (за професійним спрямуванням); біомеханіки та кінезіології (за професійним спрямуванням); основ загальної патології, методики та

техніки класичного масажу; тестова оцінка дисфункцій в практиці фізичного терапевта.

1. Постреквізити. Отримані компетентності, за результатами вивчення даної дисципліни, є базисом для подальшого вивчення дисциплін «Клінічний реабілітаційний менеджмент у спортивній медицині», «Коригуюча гімнастика, тейпування, постізометрична релаксація», «Страхування, переміщення та позиціонування у фізичній терапії та ерготерапії».

3. Мета і завдання навчальної дисципліни. Метою курсу є формування у студентів практичних навичок застосування засобів та методів контролю функціонального й психо-емоційного стану у процесі фізичної терапії й ерготерапії при травмах й захворюваннях опорно-рухового апарата. Завдання курсу: практичне застосування фахових компетентностей (за результатами навчання) при обстеженні та контролі стану пацієнта/клієнта із порушеннями діяльності опорно-рухового апарату фізичним терапевтом, ерготерапевтом.

4. Результати навчання (компетентності)

ЗК 01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 04. Здатність працювати в команді.

ЗК 09. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 11. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК 03. Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.

СК 03. Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.

СК 05. Здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з фізичної терапії, ерготерапії у травматології та ортопедії, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини.

СК 06. Здатність виконувати базові компоненти обстеження у фізичній терапії та/або ерготерапії: спостереження, опитування, вимірювання та тестування, документувати їх результати (ПР 6).

ПР 06. Застосовувати методи й інструменти визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі, трактувати отриману інформацію:

Базові компоненти обстеження та контролю стану пацієнта/клієнта фізичним терапевтом при порушеннях діяльності опорно-рухового апарату

Симптоми, синдроми та порушення:

- біль
- набряки
- порушення амплітуди руху
- зменшення м'язової сили та м'язова атрофія

- зменшення м'язової витривалості
- порушення рівноваги та координації
- порушення рухових функцій (присідання, хода, хода сходами, нахил тулуба, ротація тулуба, хапання, відштовхування та притягування, піднімання та перенесення та інші)

Засоби та методи обстеження у фізичній терапії:

- опитування
- спостереження
- антропометрія
- пальпація
- суглобова гра
- визначення інтенсивності та динаміки болю
- оцінювання активного та пасивного руху
- вимірювання амплітуди руху у суглобах (гоніометрія тощо)
- визначення м'язової сили (мануальне м'язове тестування, динамометрія тощо)
- визначення м'язової витривалості
- визначення рівноваги та координації
- оцінювання рухових функцій (присідання, хода, хода сходами, нахил тулуба, ротація тулуба, хапання, відштовхування та притягування, піднімання та перенесення та інші)
- оцінка стану кукси

Базові компоненти обстеження та контролю стану пацієнта/клієнта ерготерапевтом при порушеннях діяльності опорно-рухового апарату

1. Оцінювання симптомів та порушень з метою визначення їх впливу на заняттєву активність пацієнта/клієнта:

- біль
- набряки
- порушення амплітуди руху
- зменшення м'язової сили, м'язова атрофія
- зменшення м'язової витривалості
- порушення функцій суглобів та кісток
- порушення рівноваги та координації
- порушення довільних рухових функцій

Засоби та методи:

- опитування, бесіда
- візуальна аналогова шкала болю
- огляд
- оцінювання рухливості суглобів
- визначення м'язової сили
- тести на визначення м'язової витривалості
- тести на рівновагу та координацію

- тести для оцінки довільних рухових функцій
 - оцінювання стану кукси
2. Опитування з метою вибору і (обґрунтування) використання у програмі ерготерапії елементів заняттєвої активності, яка відповідає заняттєвим потребам та інтересам пацієнта/клієнта:

Засоби та методи:

- бесіда, інтерв'ю
- інструменти оцінки

3. Оцінювання елементів заняттєвої активності пацієнта/клієнта під час виконання програми ерготерапії з позиції:

- суб'єктивної оцінки пацієнта/клієнта
- рівня функціональної незалежності
- якості та безпеки

виконання

Засоби та методи:

- бесіда
- спостереження
- інструменти оцінки

ПР 14. Безпечно та ефективно використовувати обладнання для проведення реабілітаційних заходів, контролю основних життєвих показників пацієнта, допоміжні технічні засоби реабілітації для пересування та самообслуговування.

ПР 17. Оцінювати результати виконання програм фізичної терапії та ерготерапії, використовуючи відповідний інструментарій (ПР 6), та за потреби, модифіковувати поточну діяльність.

ПР 18. Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції	Лабораторні	Самостійна робота	Консультації	Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Методи обстеження в травматології та ортопедії. Методи оцінки та контролю дисфункції хребта						
Тема 1. Інструментальні й мануальні методи обстеження травматологічних та ортопедичних хворих.	4	4				ДС; ДБ
Тема 2. Шкали та опитувальники визначення інтенсивності та динаміки болю й оцінка якості життя травматологічних та ортопедичних хворих.	4	4				ДС; ДБ / 1

Тема 3. Антропометрія. Візуально-діагностична та соматоскопічна оцінка порушень постави й стопи.	10	6	2	2		РМГ; ТР / 1
Тема 4. Оцінка активного діапазону рухів.	4		2	2		РМГ; ТР / 2
Тема 5. Мануально-м'язове тестування.	7		2	4	1	РМГ; ТР / 2
Тема 6. Тестова оцінка суглобово-м'язової дисфункції хребта.	7		2	4	1	РМГ; ТР / 2
Разом поточний контроль за модулем 1.	36	14	8	12	2	ДС; ДБ; РМГ; ТР / 8
Модульна контрольна робота № 1.						МКР; ТР / 20
Змістовий модуль 2. Методи оцінки та контролю дисфункції верхньої кінцівки						
Тема 7. Оцінка активного діапазону рухів.	6		2	4		РМГ; ТР / 4
Тема 8. Оцінка пасивного діапазону рухів й суглобової гри.	6		2	4		РМГ; ТР / 4
Тема 9. Мануально-м'язове тестування.	7		2	4	1	РМГ; ТР / 4
Тема 10. Тестова оцінка суглобово-м'язової дисфункції верхньої кінцівки.	7		2	4	1	РМГ; ТР / 4
Разом поточний контроль за модулем 2.	26		8	16	2	РМГ; ТР / 16
Модульна контрольна робота № 2.						МКР; ТР / 20
Змістовий модуль 3. Методи оцінки та контролю дисфункції нижньої кінцівки						
Тема 11. Оцінка активного діапазону рухів.	4		2	2		РМГ; ТР / 4
Тема 12. Оцінка пасивного діапазону рухів й суглобової гри.	6		2	4		РМГ; ТР / 4
Тема 13. Мануально-м'язове тестування.	8		2	4	2	РМГ; ТР / 4
Тема 14. Тестова оцінка суглобово-м'язової дисфункції нижньої кінцівки.	10		4	4	2	РМГ; ТР / 4
Разом поточний контроль за модулем 3.	28		10	16	4	РМГ; ТР / 16
Модульна контрольна робота № 3.						МКР; ТР / 20
Всього годин за курс:	90	14	26	42	8	ТР; МКР / 100

Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання

Тема 1. Інструментальні й мануальні методи обстеження травматологічних та ортопедичних хворих.

Тема 2. Шкали та опитувальники визначення інтенсивності та динаміки болю й оцінка якості життя травматологічних та ортопедичних хворих. Визначення інтенсивності та динаміки болю за шкалою ВАШ. Оцінка якості життя за анкетуванням Роланда-Морриса. Оцінка якості життя за анкетуванням Освестрі.

Тема 3. Антропометрія. Візуально-діагностична та соматоскопічна оцінка порушень постави й стопи. Візуально-діагностична оцінка порушень постави у дітей. Соматоскопічна оцінка постави. Оцінка стану зводу стопи. Оцінка фізичного розвитку. Вимірювання довжини кінцівок.

Тема 4. Оцінка активного діапазону рухів. Оцінка активного діапазону рухів в шийному, поперековому відділу хребта.

Тема 5. Мануально-м'язове тестування. Мануально- м'язове тестування м'язів згиначів, розгиначів поперекового відділу хребта.

Тема 6. Функціональні тести оцінки суглобово-м'язової дисфункції хребта. Тест Адамса (Adams) з нахилом вперед. Тест Шобера (Schober). Дистракційний тест (діагностика крижово-клубового з'єднання). Компресійний тест (діагностика крижово-клубового з'єднання). Тест Ганслена. Тест Патріка. Тест Ласега (Lasegue). Тест ходи на п'ятах та кінчиків пальців.

Тема 7. Оцінка активного діапазону рухів у плечовому, ліктьовому, променево-зап'ястковому суглобі.

Тема 8. Оцінка пасивного діапазону рухів й суглобової гри у плечовому суглобі.

Тема 9. Мануально-м'язове тестування м'язів, що беруть участь у розгинанні, згинанні, приведенні, відведенні плеча, м'язів передпліччя, кисті.

Тема 10. Функціональні тести оцінки суглобово-м'язової дисфункції верхньої кінцівки. Тест Томсона (Thomson). Тест Боудена (Bowden). Тест «Speed» (долонь доверху). Тест «хворобливої дуги» при імпіджмент- синдромі. Тест Ludington. Тест Apley's. Тест надостьового м'язу Jobe. Тест відведення та зовнішньої ротації передпліччя. Тест відведення руки з положення 0 град. Тест Dawbarn. Симптом Subacromial Pain Syndrome (SAPS). Codman's тест. Тест Хокінса – Кеннеді.

Тема 11. Оцінка активного діапазону рухів нижньої кінцівки. Оцінка активного діапазону рухів в кульшовому, колінному, гомілково-надп'ястковому суглобі.

Тема 12. Оцінка пасивного діапазону рухів й суглобової гри нижньої кінцівки. Оцінка пасивного діапазону рухів в кульшовому, колінному, гомілково-надп'ястковому суглобі. Оцінка суглобової гри в кульшовому, колінному суглобі.

Тема 13. Мануально-м'язове тестування м'язів, що беруть участь у розгинанні, згинанні, приведенні, відведенні стегна, що беруть участь у розгинанні, згинанні гомілки, що беруть участь у дорсіфлексії, плантарній флексії стопи.

Тема 14. Функціональні тести оцінки суглобово-м'язової дисфункції нижньої кінцівки. Тест «Timed Up and Go Test (TUG)». Тести Barlow та Ortolani. Симптом Штеймана. Симптом Trendelenburg / симптом Duchenne. Тест Лайдау. Тест Faber. Thomson test. Тест наковальні. Тест Galeazzi-Ellis. Тест Swipe test. Тест McMurray test.

Тест Lachman test. Тест Anterior / Posterior Drawer Test (передньої та задньої висувної шухляди). Те. ст Patrick Faber test. Тест Ober test. Тест FADDIR. Тест Thomas.

7. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне навчання / стажування, участь у змаганнях, предметних олімпіадах, конференціях, волонтерській роботі за дорученням кафедри чи деканату) навчання може відбуватись в он-лайн формі з використанням відповідних ресурсів: <http://194.44.187.60/moodle/course/view.php?id=845>

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час модульних контрольних робіт і складання іспитів та інших контрольних форм перевірки заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів); мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час підготовки практичних та виконання лабораторних завдань в процесі заняття.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Крайні терміни складання / перескладання встановлює деканат.

У разі наявності документа, що засвідчує навчання на сертифікованих курсах, онлайн- курсах, які дотичні до тем дисципліни, можливе зарахування певної кількості годин, відповідно до Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

Розподіл балів та критерії оцінювання

Поточний контроль (мах = 40 балів)														Модульний контроль (мах = 60 балів)			Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3				МКР 1	МКР 2	МКР 3	
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T7	T 8	T 9	T 10	T11	T12	T13	T14	20	20	20	100
1	1	2	2	4	6	1	1	4	6	1	1	4	6				

8. Підсумковий контроль

Підсумкова оцінка формується автоматично, в балах за всі види навчальної діяльності, як сума балів за поточний контроль разом по змістових модулях 1-3 (мах 40 балів) та модульних контрольних роботах 1-3 (мах 60 балів).

Модульна контрольна робота – демонстрація практичних навичок з тестової оцінки суглобово-м'язової дисфункції опорно-рухового апарату за відповідною тематикою модуля: МКР1 – питання 1-20 (вага питання = 1 бал), МКР2 – питання 21-40 (вага питання = 1 бал), МКР3 – питання 41-60 (вага питання = 1 бал) з переліку питань, що виносяться на іспит.

У разі якщо студент хоче отримати більшу суму балів від автоматично сформованої, студент може дібрати бали, продемонструвавши практичні навички з числа тих, що не були зараховані протягом поточного та модульного контролю.

Питання, що виносяться на іспит

1. Визначення інтенсивності та динаміки болю за шкалою ВАШ.
2. Оцінка якості життя за анкетуванням Роланда-Морриса.
3. Оцінка якості життя за анкетуванням Освестрі.
4. Візуально-діагностична та соматоскопічна оцінка порушень постави й стопи.
5. Візуально-діагностична оцінка порушень постави у дітей.
6. Соматоскопічна оцінка постави.
7. Оцінка стану зводу стопи.
8. Оцінка фізичного розвитку.
9. Вимірювання довжини кінцівок.
10. Оцінка активного діапазону рухів в шийному відділу хребта.
11. Оцінка активного діапазону рухів в поперековому відділу хребта.
12. Мануально- м'язове тестування м'язів згиначів, розгиначів поперекового відділу хребта.
13. Тест Адамса (Adams) з нахилом вперед.
14. Тест Шобера (Schober).
15. Дистракційний тест (діагностика крижово-клубового з'єднання).
16. Компресійний тест (діагностика крижово-клубового з'єднання).
17. Тест Ганслена.
18. Тест Патріка.
19. Тест Ласега (Lasegue).
20. Тест ходи на п'ятах та кінчиках пальців.
21. Оцінка активного діапазону рухів у плечовому суглобі.
22. Оцінка активного діапазону рухів у ліктьовому суглобі.
23. Оцінка активного діапазону рухів у променево-зап'ястковому суглобі.
24. Оцінка пасивного діапазону рухів й суглобової гри у плечовому суглобі.
25. Мануально-м'язове тестування м'язів, що беруть участь у розгинанні, згинанні плеча.
26. Мануально-м'язове тестування м'язів, що беруть участь приведенні, відведенні плеча.
27. Мануально-м'язове тестування м'язів, що беруть участь у розгинанні, згинанні, плеча.
28. Мануально-м'язове тестування м'язів, що беруть участь у приведенні, відведенні плеча.
29. Мануально-м'язове тестування м'язів, що беруть участь у розгинанні, згинанні передпліччя.
30. Мануально-м'язове тестування м'язів, що беруть участь у розгинанні, згинанні кисті.

31. Тест Томсона (Thomson).
32. Тест Боудена (Bowden).
33. Тест «Speed» (долонь доверху).
34. Тест «хворобливої дуги» при імпіджмент- синдромі.
35. Тест Ludington. Тест Apley's.
36. Тест надостьового м'язу Jobe.
37. Тест відведення та зовнішньої ротації передпліччя.
38. Тест відведення руки з положення 0 град.
39. Тест Dawbarn. Симптом Subacromial Pain Syndrome (SAPS).
40. Тест Хокінса – Кеннеді.
41. Оцінка активного діапазону рухів (згинання) в кульшовому суглобі.
42. Оцінка активного діапазону рухів (розгинання) в кульшовому суглобі.
43. Оцінка активного діапазону рухів в колінному суглобі.
44. Оцінка активного діапазону рухів в гомілково-надп'яtkовому суглобі.
45. Оцінка пасивного діапазону рухів в кульшовому, колінному, гомілково-надп'яtkовому суглобі.
46. Оцінка суглобової гри в кульшовому, колінному суглобі.
47. Мануально-м'язове тестування м'язів, що беруть участь у розгинанні, згинанні, стегна.
48. Мануально-м'язове тестування м'язів, що беруть участь у приведенні, відведенні стегна.
49. Мануально-м'язове тестування м'язів, що беруть участь у розгинанні, згинанні гомілки.
50. Мануально-м'язове тестування м'язів, що беруть участь у дорсіфлексії, плантарній флексії стопи.
51. Тест «Timed Up and Go Test (TUG)».
52. Симптом Trendelenburg / симптом Duchenne.
53. Тест Лайдау.
54. Тест Faber.
55. Thomson test.
56. Тест McMurray test.
57. Тест Lachman test.
58. Тест Anterior / Posterior Drawer Test (передньої та задньої висувної шухляди).
59. Тест Ober.
60. Тест Thomas.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	необхідне перескладання

9. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна:

1. Белова А.Н. Шкалы, тесты и опросники в медицинской реабилитации. – М.: Антидор, 2002. – 440 с.
2. Гросс Д. Физикальное исследование костно-мышечной системы. Иллюстрированное руководство / пер. с англ, под ред. С.П. Миронова, Н.А. Еськина. – М.: Издательство Панфилова; БИНОМ. Лаборатория знаний, 2011. – 472 с.
3. Діагностика рухових можливостей у практиці фізичного терапевта: навчальний посібник / А.В. Ольховик. – Суми: – Сумський державний університет, 2018. – 146 с.
4. Методы клинического исследования опорно-двигательного аппарата в ревматологии и ревмоортопедии. М.: ИМА-ПРЕСС. – 2011. – 160 с.
5. Травматологія та ортопедія: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / за ред.: Голки Г. Г., Бур'янова О. А., Климовицького В. Г. – Вінниця : Нова Книга, 2013. – 400 с.
6. Янда В. Функциональная диагностика мышц / Владимир Янда. – М.: Эксмо, 2010. – 352 с.
7. Taboadela, Claudio H. Goniometría: una herramienta para la evaluación de las incapacidades laborales. – 1a ed. – Buenos Aires : Asociart ART, 2007. – 130 p.
8. Ronald C. Evans. Illustrated Orthopedic Physical Assessment (Third Edition). – Mosby, 2009. – 1187 p.

Додаткова:

9. Андрійчук О.Я. Інструментальні дослідження у фізичній терапії осіб з деформаціями опорно-рухового апарату / О.Я. Андрійчук, Т.Є. Цюпак, А.М. Сітовський // Innovative development of science and education. Abstracts of the 2nd International scientific and practical conference. – Athens, Greece : ISGT Publishing House, 2020. – Pp. 92-95.
10. Белая книга физической и реабилитационной медицины в Европе. – 2-е изд. (2018 г.). – М.: Журнал «Физическая и реабилитационная медицина, медицинская

реабілітація», 2019. – 182 с.

11. Беспалова О. Модель формування деонтологічної готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до здійснення професійної діяльності / Беспалова О., Закаляк Н., Колесник Г., Сітовський А., Савчук І. // Український журнал медицини, біології та спорту . – 2020. – № 5(6). – С. 308-316.
12. Вакуленко Д.В. Лікувально-реабілітаційний масаж: навчальний посібник / Д.В. Вакуленко, Л.О. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – К.: ВСВ «Медицина», 2020. – 568 с.
13. Міжнародна класифікація функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я: МКФ // Дані каталогізації публікацій бібліотечної служби ВОЗ. – 2018. – 256 с.
14. Сітовський А.М. Лікувальна фізична культура при травмах та захворюваннях опорно-рухового апарату : [навч. посіб.] / Сітовський А.М., Колесник Г.В., Ходінов В.М., Савчук І.В. – Луцьк : АРТіП, 2018. – 242 с.
15. Фізична реабілітація, спортивна медицина : підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / В. В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Б. Неханевич [та ін.] ; за ред. професора В. В. Абрамова та доцента О. Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с.
16. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина. Підручник для студентів і лікарів / за заг. ред. В.М. Сокрута. – Краматорск: «Каштан». – 2019. – Т.1. – 478 с.
17. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / за заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т.2. – 340 с.
18. Швесткова О. Ерготерапія: підручник / Швесткова Ольга, Свецена Катержина. – Київ, Чеський центр у Києві. – 2019. – 280 с.
19. Швесткова О. Фізична терапія: підручник / Швесткова Ольга, Сладкова Петра. – Київ, Чеський центр у Києві. – 2019. – 272 с.
20. Fawcett C. Fundamentals of Tests and Measures for the Physical Therapist Assistant / Fawcett C., Fruth S. – Jones & Bartlett Learning, 2020. – 430 p.
21. Quiben M. Umphred's neurological rehabilitation / Quiben M., Reina-Guerra S., Lazaro RT (eds.); 7th edition. – Boston: Elsevier, 2020. – 1362 p.

Інтернет ресурси:

1. Обстеження, методи оцінки та контролю при порушенні діяльності опорно-рухового апарату (дистаційний навчальний курс) – <http://194.44.187.60/moodle/course/view.php?id=845>
2. Репозитарій спеціальності 227 "Фізична терапія, ерготерапія" – <http://194.44.187.60/moodle/course/view.php?id=799>
3. Глосарій спеціальності 227 "Фізична терапія, ерготерапія" – <http://194.44.187.60/moodle/course/view.php?id=801>
4. Українська Асоціація фізичної терапії – <https://physrehab.org.ua/uk/home/>
5. Медичні шкали – <https://medical-club.net/uk/medicinskie-shkaly/>
6. Всесвітня організація охорони здоров'я – <https://www.who.int/ru>
7. Діагностичні онлайн калькулятори – https://juxtra.info/calculators/calculators_list_ua.php
8. Инструкции по применению специальных диагностических тестов – <https://fs-school.ru/diagnostika>.

9. Physical Therapy in Orthopaedics – <https://rehabprime.com/>
10. Physioplus – міжнародний професійний ресурс безперервного навчання та професійного розвитку фізичних терапевтів – <https://members.physio-pedia.com/my-home/>
11. Систематичні огляди у галузі охорони здоров'я – [Кокранівська бібліотека \(Cochrane Library\)](#).
12. Рандомізовані контрольовані дослідження, систематичні огляди та доказові клінічні настанови у фізичній терапії – [Physiotherapy Evidence Database \(PEDro\) – База даних доказів фізичної терапії](#).
13. Систематичні огляди, рандомізовані контрольовані дослідження, що стосуються втручання у ерготерапії – [OTseeker](#).
14. Підгрупа Американської асоціації фізичної терапії, яка розробляє клінічні настанови з порушення діяльності опорно-рухового апарату – [Академія ортопедичної фізичної терапії \(Academy of Orthopaedic Physical Therapy\)](#).